

ARJA KILPELÄINEN

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Teknologiavälitteisyyden merkitykset kyläläisten hyvinvoinnin tukena

TIIVISTELMÄ

Harvaan asuttujen alueiden pienissä kylissä on iso kysymys, miten yhteiskunnalliseen muutokseen sisäkirjoitettuun teknologiakehitykseen voidaan vastata asukkaiden näkökulmasta ja miten teknologiavälitteisyys tukee ja ylläpitää hyvinvoinnin rakentumista. Tarkastelen artikkelissani kyläläisten antamia merkityksiä teknologiavälitteisyydelle arjessa. Lähestyn tutkimusongelmaa soveltamalla systeemiteoreettisesti Luhmannin ekologista kommunikaatioteoriaa teoreettisena viitekehystenä. Aineistona ovat Pohjois- ja Itä-Lapin sivukylissä tekemäni 18 kyläläisten yksilöhaastattelua sekä kaksi eri palvelukyläalueilla toteutettua fokusryhmähaastattelua, joita analysoin sisällönanalyysiä käyttäen. Tulokset osoittavat, että kyläläisten antamat merkitykset kytkeytyvät teknologiaan tiedon välittäjänä, teknologiavälitteisyyteen yhteisöllisyyden ylläpitäjänä sekä teknologiavälitteisiin palveluihin hyvinvoinnin tukena. Aineiston perusteella kyläläisten antamat merkitykset teknologiavälitteisyydelle hyvinvoinnin rakentumisessa arjessa voidaan jakaa yksisuuntaisiin, lineaarisiin sekä osallisuutta ja vastavuoroisuutta edellyttäviin dynaamisiin merkityksiin.

Kansallisissa strategioissa painotetaan teknologian hyödyntämistä kansalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi, ja teknologiavälitteisyys on näkyvästi esillä hyvinvointipolitiikan puheissa. Strategioissa korostetaan muun muassa teknologian merkitystä tiedon hallinnassa, digitaalisen ja fyysisen ympäristön sulautumista yhdeksi, verkkovälitteisen vuorovaikutuksen merkitystä yhteisöllisyydelle ja teknologiavälitteisten palvelujen aseman vahvistumista. (esim. Tuottava ja uudistuva Suomi... 2010; ICT for Societal Challenges 2013.) Yksilötasolla teknologiaperusteiset ratkaisut näyttävät moninaisina riippuen osittain siitä, miten käyttäjät itse määrittävät teknologian merkityksen arjessaan. Teknologiavälitteisten hyvinvointipalvelujen kehittäminen on osoittautunut haasteelliseksi, vaikka ne muun muassa Maire Vuotin (2011: 110–116) mukaan ovat viimeistään tulevaisuudessa osa arkea.

Ihmisen ainutlaatuista ajassa, paikassa ja elämäntilanteessa muotoutuvaa yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia voidaan tukea toimivilla hyvinvointipalveluilla, jotka edesauttavat arjen sujuvuutta. Lisäksi hyvinvointipalvelujen saavutettavuus paikallisesti voi tuottaa yhteisöllisyyttä (Means &

Asiasanat: teknologiavälitteisyys, hyvinvointi, kyläläiset, arki

Evans 2012: 1312). Hyvinvointipalveluja sellaiseenaan onkin tutkittu paljon, samoin teknologiaa teknologiana. Tämän vuoksi huomioni ei tässä tutkimuksessa kiinnity näistä kumpaankaan sinällään, vaan näen mielenkiintoisempaan tarkastella teknologiavälitteisyyttä laajempaan arjessa todentuvana ilmiönä. Yksilöllisten tarpeiden lisääntyessä ja palvelutarjonnan etäännyessä teknologiavälitteisyys on yksi mahdollinen vaihtoehto tukea yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia.

Teknologiavälitteisyydelle ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä tulkintaa, vaan sitä käytetään useimmiten kokoavana yläkäsitteenä kuvattaessa teknologiaa erilaisten toimintojen apuna. Ymmärrän teknologiavälitteisyyden tässä tutkimuksessa joko puhelimen tai tietoverkon, yleisimmin internetin avulla tarjottuina tiedonvälitys- tai asiointimahdollisuuksina (SähköAsL 24.1.2003/13: 4.1 §; Voutilainen 2006: 3–5). Täten teknologiavälitteisyys voi olla joko yksisuuntaista tiedonvälittämistä tai vuorovaikutteista toimintaa. Se voi myös olla verkkovälitteisiä, ihmisten omatoimisesti käyttämiä palveluja, jotka palveluntarjoajat ovat yksipuolisesti tuottaneet. Näiden ohella teknologiavälitteisyys voi olla kansalaisia osallistavia, aktiivista toimijuutta ja vuorovaikutteisuutta edellyttäviä toimintoja ja palveluja, jotka osaltaan tukevat hyvinvointia ylläpitävää yhteisöllisyyttä teknologiaorientoituneessa yhteiskunnassa.

Artikkelini pohjautuu laadulliseen haastattelututkimukseen, ja aineistonani ovat Pohjois- ja Itä-Lapin sivukylissä tekemäni 18 kyläläisten yksilöhaastattelua sekä kahdella palvelukyläalueella tekemäni kaksi fokusryhmähaastattelua. Haastatteluisia kyläläiset kuvaavat yleisellä tasolla arkeaan, johon kytkeytyvä teknologiavälitteisyys herättää vaihtelevia ajatuksia ja tunteita. Kohdennan mielenkiintoni tässä artikkelissa teknologiavälitteisyyteen kyläläisten arjessa pitkien etäisyyksien Lapissa. Kysyn aineistolta, millaisia merkityksiä kyläläiset antavat teknologiavälitteisyydelle ja sen mahdollistamille toiminnoille hyvinvoinnin rakentumisessa arjessaan yksilö- ja yhteisötasolla.

Lähestyn tutkimusongelmaa systeemiteoreettisesti käyttäen Luhmannin (2004) ekologista kommunikaatioteoriaa teoreettisena viitekehysenä. Siinä yhteiskunta nähdään kompleksisena, jatku-

vasti muuttuvana ja itsenäisistä järjestelmistä koostuvana rakenteena. Abstraktin yhteiskuntateorian kytkeminen empiirisiin ilmiöihin edellyttää vahvaa soveltamista. Systeemiteoreettisessa tutkimuksessa yhteiskunta on läsnä myös empiirisesti, ei ainoastaan omana irrallisena kokonaisuutena, joka liitetään empiirisiin tuloksiin jälkikäteen. (Virtanen 2013: 92–99.) Analyysin avulla etsin kyläläisten teknologiavälitteisyydelle antamia merkityksiä hyvinvoinnin rakentumisessa tulkitsemalla puheessa ilmeneviä signaaleja. Tutkimuksellinen tulkinta tekee näkyväksi kyläläisten antamat merkitykset teknologiavälitteisyydelle arjessa ja moninaisissa kytköksissä. Annetut merkitykset todentavat luhmannilaista kontingenssia: moninaisista vaihtoehdoista valittuja toimintoja eli kommunikaatiota arjessa. Systeemiteoreettisesti huomio kiinnittyy merkityksiin ja niiden näkyväksi tekemiseen, ei niinkään ilmiöiden syihin tai niitä edeltäviin tekijöihin. (Kangas 2013: 67–68.)

Ensiksi kuvaan ja määritän kylän tässä tutkimuksessa sekä esittelen soveltamani teoreettisen viitekehysten, käsitteet, aineiston ja käyttämäni analyysimenetelmän. Tämän jälkeen tarkastelen kyläläisten antamia merkityksiä teknologiavälitteisyyden hyödyntämisessä hyvinvoinnin tukena yksilö- ja kylätasolla kolmella eri ulottuvuudella: teknologiavälitteisyys tiedon välittäjänä, yhteisöllisyyden rakentajana sekä palvelujen ylläpitäjänä. Lopuksi mallinnan analyysin pohjalta syntyneitä merkityksiä kahteen ylempään tasoon eli lineaarisiin ja dynaamisiin merkityksiin, ja pohdin niiden suhdetta kyläläisten hyvinvoinnin rakentumisessa suhteessa paikalliseen ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen.

Kylä systeemiteoreettisena toimintaympäristönä

Kylä käsitteenä mahdollistaa moninaisia määrittelyjä ja tulkintoja. Uusitalo (1994: 142–143) tulkitsee kylän olevan sopimuksenvarainen yhteenliittymien kenttä, jolla ei ole tarkkoja maantieteellisiä rajoja. Holmila (2001: 140) tarkastelee kylää yhteisönä, joka koostuu muun muassa yhteiseen historiaan, sukulaisuuteen ja toimintakulttuuriin pohjautuvista sosiaalisista siteistä. Pehkonen (2004: 22) puolestaan määrittelee kylän vuorovaikutukselliseksi, sosi-

aaliseksi yhteisöksi. Vuorisen (2009) tutkimuksessa kylä nähdään fyysisenä ja sosiaalisena ikääntymisympäristönä, ja Kumpulainen (2012: 9) tulkitsee kylää sosiaalisena tilana, jonka hän jaottelee havaituksi, käsitteellistetyksi ja eletyksi tilaksi. Ymmärrän artikkelissa kylän maantieteellisenä alueena, jonka siinä asuvat ihmiset – tässä haastatteleman kyläläiset – määrittelevät asuinkyläkseen, oman arkensa elintilaksi. Näin määriteltynä kylä toiminta- ja asuinympäristönä muodostaa sosiaalisen, toiminnallisen ja kulttuurisen yhteisön, joka sellaisenaan on osa ympäröivää yhteiskuntaa ja osana siihen sisältyviä systeemejä (ks. myös Bango 2008).

Systeemiteoreettisessa lähestymistavassa tapahtumia ja ilmiöitä tarkastellaan niiden omassa kontekstissaan, tässä artikkelissa kylissä. Huomio kiinnittyy erityisesti yksilöiden sijasta yhteyksiin ja järjestelmien väliin suhteisiin. (Vienola 1995: 43–54; Payne 2005: 142–157.) Luhmannin (1989; 2004) mukaan yhteiskunta koostuu erilaisista funktiojärjestelmistä. Niitä ovat esimerkiksi talous, oikeus, politiikka, kasvatustiede, taide tai uskonto. Mikään funktiojärjestelmä ei ole ylitse muiden, joten yhteiskunnan toimivuus nojaa autopoieettisiin, itseensä viittaaviin suljettuihin järjestelmiin. (Myös Jalava 2006.) Yhteiskunnalliset rakenteet ja hierarkisuus sinällään menettävät merkitystään, ja keskiöön voi asettaa minkä tahansa ilmiön. Itseensä viittaavat funktiojärjestelmät voivat ainoastaan sisäisen kommunikaationsa avulla resonoida ympärillään olevien järjestelmien, toisin sanoen yhteiskunnan kanssa, jolloin kommunikaatio perustuu tiedon vastavuoroisuuteen, tiedon käsitteilyyn ja hyödyntämiseen tai hyödyntämättä jättämiseen. Teknologiavälitteisyys mahdollistaa rakenteellisesti eri systeemien välisen resonanssin ja kommunikaation. Onnistuneesti toteutettu teknologia voi vahvistaa ja lisätä kyläläisten mahdollisuuksia olla osallisena yhteisössä ja yhteiskunnassa. Postmodernin yhteiskunnan ilmiönä teknologiavälitteisyys sinällään madaltaa ja jopa hämärtää osajärjestelmien välisiä rajoja, jolloin osajärjestelmien keskinäiset rakenteelliset kytkennät kietoutuvat toisiinsa (ks. Sevänen 2013: 255).

Kylä voidaan systeemiteoreettisesti ajatellen tulkita itsenäisenä järjestelmänä, joka kommunikoi sisäisesti, mutta myös ulkoisen ympäristön kanssa.

Pelkistäen Luhmannin (1989; 1995: 137, 140, 164; 2004: 13–35, 67–70) ajattelua voidaan sanoa, että luhmannilaisittain toiminnaksi tulkittava kommunikaatio on vuorovaikutuksessa saatua informaatiota, sen välittämistä sekä sen ymmärtämistä. Kommunikaatioissa realisoituu se, miten informaatio ymmärretään ja millaista toimintaa – tai toimimattomuutta – se tuottaa. Ainoastaan kommunikaation eli toiminnan avulla systeemi säilyy ja uudistuu. Tämän perustana on kokemukseen kiinnittyvä, yksilöön vaikuttava informaatio, joka tuottaa merkityksiä ja tekee siten näkyväksi yhteiskunnassa vallitsevia prosesseja. (Bronfenbrenner 1980; Luhmann 2004; Ylä-Anttila & Jalava 2013: 285–286.) Kyläläiset toimivat sekä fyysisesti rakentuvassa yhteisössä että erilaisissa toiminnallisissa systeemeissä.

Sari Tuuvan (2003: 93–94) mukaan arki rakentuu teoilla ja tulkinnoilla. Yhtä lailla Virve Peteri (2006: 114–117) tuo esille, että koti asuinpaikkana ja toiminnallisena systeeminä mahdollistaa arkielämän tulkintoja. Artikkelissa tulkitseen kylän yhteisöksi, jossa arjen sujuvuutta edistävä teknologiavälitteisyys voi olla merkityksellistä joko yksityisesti, fyysisessä kodissa tai yhteisöllisesti, paikallisina käytäntöinä, jotka todentuvat funktiojärjestelmien mahdollistamissa toimintoissa. Edellä kuvatut, itsenäisesti toimivat funktiojärjestelmät ovat tarkasteluni peilipinta, mutta tässä tutkimuksessa en kytke kyläläisten toimintaa tapaus- tai tilannekohtaisesti yksittäiseen funktiojärjestelmään sinällään, vaan tarkastelen niiden sisällä tapahtuvia toimintoja yleisemmällä tasolla.

Kyläläisten hyvinvoinnin tukeminen teknologiavälitteisesti on paikasta riippumatonta; se voi olla lähellä tai etäällä. Palvelut voidaan tuottaa muualla ja ainoastaan käyttöliittymä, useimmiten tietokone on kyläläiselle näkyvä väline. Tällöin teknologiaratkaisut käyttöliittymää lukuun ottamatta eivät ole enää näkyvissä fyysisesti, kuten kodin arkitekniikka tai apuvälineteknologia. Näkymättömissä toimivan teknologiavälitteisyyden hallinta voi olla myös kolmannella osapuolella, esimerkiksi teknologiayrityksellä eikä palvelun tuottajalla tai käyttäjällä, jolloin hallinta hajautuu ja sekä kylän että kyläläisten hyvinvoinnin ylläpito ja tukeminen pakenee etämmälle paikallisesta yhteisöstä. Kyläläisten

hyvinvointia tuotetaan näin ulkoa päin ja teknologia määrittää ihmisten toimintaa arjessa, jolloin teknologiavälitteisestä hyvinvoinnin tukemisesta saattaakin tulla esimerkiksi talouden väline (ks. Kantasalmi 2013: 234). Tällöin riskinä on teknologiadeterminismi eli teknologia otetaan itsestään-selvyytenä, annettuna (Talsi & Tuuva-Hongisto 2007) miettimättä miten ja kenen ehdoilla se vaikuttaa kyläläisen arjen toimintoihin. Kyläläisten on vain valittava, käytävätkö he oman elinympäristönsä ulkopuolella tuotettuja mahdollisuuksia ylläpitää hyvinvointiaan. Luhmannin (1989; 2004) sanoin yhteisö resonoi ulkoa tuleviin ärsykeisiin joko vastaamalla niihin omalla toiminnallaan tai jättämällä ne huomiotta. Teknologiavälitteisyyden tukeutuvassa yhteiskunnassa teknologiasta tulee hyödyke, jonka muoto päätetään ulkopuolisten toimittajien, ei käyttäjien ehdoilla.

Aiemmat tutkimukset ovat tuottaneet ristiriitaisia tuloksia paikan, paikallisuuden ja verkkovälitteisen, erityisesti internetin välityksellä tapahtuvan kommunikaation keskinäisestä suhteesta. Esimerkiksi Gilleard tutkijakollegoineen (2007: 282) osoittaa tutkimuksellaan, että kommunikatioteknologia heikentää iäkkäitten kiintymystä paikkaan, sillä se mahdollistaa ylipaikalliset sosiaaliset suhteet. Kavanaugh ym. (2006: 217) samoin kuin Hampton ja Wellman (2003) puolestaan tulevat tutkimuksissaan siihen johtopäätökseen, ettei paikallisuus häviä internetiä käytettäessä, vaan se vahvistaa sekä paikallisia että paikasta riippumattomia sosiaalisia suhteita. Tätä ajatusta tukee myös Bangon (2008) luhmannilaista ajattelua laajentava tulkinta, jonka mukaan myös paikalliset ja alueelliset järjestelmät ovat mahdollisia.

Paikka voi merkityksellistyä kyläläiselle monin tavoin verkon kautta toimittaessa. Hän valitsee itse paikan, jossa hyödyntää tietoverkkoja sekä päättää toiminnan ajankohdan ja kohteen. Näin ollen teknologiavälitteisyys pitää automaattisesti sisällään käyttäjän valinnat ja sidokset paikallisiin ja ulkopuolisiin yhteisöihin sekä niissä toimimisen. Utta teknologiaa tarkastellaan kuitenkin suhteessa tuttuihin toimintatapoihin, kunnes niistä kutoutuu luonnollinen osa arkea (Peteri 2006: 359–361). Ajattelen, että kyläläisten hyvinvointia tukeva ja

ylläpitävä teknologiavälitteinen toiminta arjessa, esimerkiksi sähköinen asiointi on itsenäistä, mutta ei muista riippumatonta. Se kytkeytyy kylän sisäisen toiminnan lisäksi ympäröivään yhteiskuntaan, siis siinä oleviin funktiojärjestelmiin.

Julkinen sektori on lakisääteisesti velvoitettu edistämään ihmisten hyvinvointia (esim. Suomen perustuslaki 731/1999; kuntalaki 365/1995). Mia Toivasen (2006: 87, 91–94) mukaan julkishallinnon rooli sähköisten asiointipalvelujen tuottajana kasvaa tietoyhteiskunnassa siitä huolimatta, että julkishallinto on ottanut yksityissektoria hitaammin sähköisiä toimintatapoja käyttöön. Toivasen mukaan ristiriitana on se, että vaikka sähköiset palvelut hyödyttäisivät kansalaisia parhaiten harvaan asutuilla alueilla, siellä teknologinen valmius on vähäisempää kuin taajaan asutuilla alueilla. Tämä ristiriita on läsnä myös tutkimuksen lappilaisissa sivukylissä.

Kohdennan mielenkiintoni erityisesti sosiaalialaan, vaikka se on kiinteästi kytköksissä muihin järjestelmiin, esimerkiksi terveydenhuollon palveluihin tai talouden ylläpitoon. Sosiaalialalla teknologian rooli palvelutuotannossa hakee vielä paikkaansa. Sähköinen asiointi painottuu neuvontaan ja ohjaukseen, vaikka parhaimmillaan se parantaa viranomaisten tavoitettavuutta ja palvelujen saatavuutta (Kuronen & Isomäki 2010: 185–188). Myönteisimmillään teknologia voi toimia esimerkiksi työvälineenä, -menetelmänä tai kommunikaation mahdollistajana, mutta se myös muokkaa toimintatapoja, ajattelua sekä kansalaisen asemaa palvelutuotannossa (Kilpeläinen & Sankala 2010; Kuronen & Isomäki 2010). Teknologian avulla voidaan lisätä tasavertaista tiedon tuotantoa ja hallintaa (Pohjola ym. 2010: 9–20). Se mahdollistaa sektorirajat ylittävän tiedon hyödyntämisen mukaan lukien ihmisten yksilöllisen kokemustiedon (Hyppönen ym. 2010: 229–231) kansalaisten hyvinvoinnin tukena.

Tulkitsen teknologiavälitteisyyden merkityksiä tutkimuksessani jatkumolla siten, että kyläläiset liittävät teknologiavälitteisyyden (tiedonsaanti, vuorovaikutus, sosiaaliset suhteet, palvelut) joko luontevaksi osaksi arkeaan tai haasteeksi mahdollistaa se jokapäiväiseen elämäänsä. Hanna Leipämaa-Leskisen (2009: 120–121) tavoin ajattelen tämän

aiheuttavan ristiriitaisuuksia, jotka rakentuvat kyläläisten, teknologiavälitteisyyden ja toimintakulttuurien vuorovaikutuksessa.

Aineisto ja analyysimenetelmä

Aineistonani ovat yksilö- ja fokusryhmähaastattelut. Ensimmäiseksi haastattelin 18 kyläläistä Itä- tai Pohjois-Lapin kolmella sivukylällä vuonna 2005 osana kuuden itsenäisen projektin muodostamaa Kylä – Elämän keskus -hankekokonaisuutta (Kilpeläinen & Nikunlassi 2006: 2–4). Yksilöhaastatteluita kertyi kirjoitettuna tekstiä yhteensä 325 sivua. Hanketyöskentely kiinnittyi kylätoimintaan, joten valitsin tietoisesti yksilöhaastatteluihin kylätoiminnassa aktiivisesti mukana olevia kyläläisiä. Haastattelut aloitin aina antamalla haastateltavalle tilaa kertoa itsestään ja sen jälkeen he arvioivat omaa kylää asuinpaikkana. Seuraavana pääteemana olivat kylän hyvinvointipalvelut yleisesti, mihin kytkeytyi keskustelu teknologian tarjoamista mahdollisuuksista hyvinvoinnin tueksi.

Täydensin yksilöhaastatteluiden luomaa tutkimuksellista pohjaa kahdessa fokusryhmähaastattelussa syntyneellä vuorovaikutuksellisella ja vastavuoroisella tiedolla (Kilpeläinen 2012). Tämä tiedonkeräämisen toinen vaihe paikantui vuosina 2008 ja 2009 kahteen, etäällä Rovaniemen kaupungin keskustasta sijaitsevaan palvelukyläalueeseen, jotka koostuivat toiminnallisesta keskuskylästä ja sitä ympäröivistä pikkukylästä (Yhdistyneen Rovaniemen alueiden... 2006: 25). Palvelukyläalueille suunnatuissa lomakekyselyissä tiedusteltiin vastaajien halukkuutta olla osallisena fokusryhmähaastattelussa. Osallistujat valittiin halukkaiden joukosta siten, että he edustivat kattavasti kyläalueiden asukkaita. Haastatteluryhmissä jokainen toi esiin oman näkemyksen aiheesta, ja haastattelut vaihtelivat keskustelusta kysymyksiin vastaamiseen, asioiden kyseenalaistamiseen ja ratkaisujen etsimiseen. Litteroituna fokusryhmähaastattelut tuottivat yhteensä 133 sivua tekstiä.

Haastattelussa tuotettu puhe on aina puhujan tulkintaa keskustelun aiheena olevista ilmiöistä (Nisula 2011: 87). Prosessuaalinen tutkimustiedon rakentuminen todentui vaiheittaisesti edennessä aineistonkeruussa, ja haastattelussa muodostui

vuorovaikutteinen tulkinta teknologiavälitteisyydestä arjessa. Fokusryhmähaastattelussa konkreetisoitui myös yhteisesti jaetun ymmärryksen muodostuminen haastattelun aikana. Tiedon rakentamisen prosessissa tuli näkyväksi kyläläisten tilanteittaisesti lisääntyvä tieto. (Kilpeläinen 2012.)

Merkityksen tulkinta kiinnittyy puheessa rakennettuihin tulkintoihin. Ihmiset rakentavat oman elämänsä todellisuutta kulttuurisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa (Berger & Luckmann 1995), ja he välittävät sitä tutkijalle kielen avulla (Jähi 2004: 57–61). Kielen avulla kyläläiset luovat arjestaan yksilöllisiä ja yhteisöllisiä kuvia, jotka ymmärtää Alasuutarin (2011: 21) ajattelua soveltaen heidän sanoittaminaan julkisina merkityskonstruktioina. Kyläläiset tulkitsevat ja merkityksellistävät asioita ja ilmiöitä yksilöllisesti kokemustensa perusteella. Merkitykset rakentuvat siten suhteessa toisiin asioihin ja ne heijastavat kyläläisten tapaa tulkita arkeaan sekä konkretisoida sitä kielen avulla kanssaihmisille. (Ks. Onikki 2002: 89–91; Moilanen & Räihä 2010: 46–47.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi osoittautui parhaaksi tavaksi teknologiavälitteisyyden merkitysten tutkimiseen. Analyysimenetelmäksi valitsin abduktiiviseen päättelyyn perustuvan sisällönanalyysin, jossa haetaan yhteyksiä aineistossa olevien ilmiöiden ja niiden merkitysten välille (Krippendorff 2004: 85). Merkityksiä tulkittaessa informanttien puhe antaa tutkijalle vihjeitä, joiden avulla tutkijan on mentävä tulkinnoissaan syvemmälle tutkittavaan ilmiöön, puheen taakse (Moilanen & Räihä 2010: 57–58). Käytännössä analyysi eteni siten, että hajotin aineiston osiin, joista rakensin analyysin avulla loogisen kokonaisuuden (Krippendorff 2004: 110; Weber 1990: 12). Ensimmäisellä lukukerralla tutustuin aineistoon kysymällä siltä, millaisia teknologiaan liittyviä kytköksiä kyläläiset kuvaavat arjessaan olevan. Sen jälkeen koostin vastauksista teemoittelulla yhdeksän alaluokkaa (kylä asuinympäristönä; sidos kylään; hyvinvointipalvelut yleisesti; yhteisöllisyys yleisesti; teknologia, yhteisöllisyys ja yhteydenpito; turvallisuus; palvelut ja teknologia; teknologia ja tieto; teknologian ennakointi ja koulutus). Koostamista ohjasi asettamani tutkimustehtävä, jonka määrittämänä muodostin syntyneistä aluokista kolme kategoriaa: tieto, yhteisöllisyys ja palvelut.

Aineisto		Teemoittelu	Kategoriat	Yläkategoriat	
Yksilö- ja fokusryhmähaastattelut	Pelkistäminen	Kylä asuinympäristönä, luontoyhteys	Tieto	Lineaariset merkitykset Dynaamiset merkitykset	Hyvinvointi
		Sidos kylään			
		Hyvinvointipalvelut yleisesti			
		Yhteisöllisyys yleisesti	Yhteisöllisyys		
		Teknologia, yhteisöllisyys ja yhteydenpito			
		Turvallisuus	Palvelut		
		Palvelut ja teknologia			
		Teknologia ja tieto			
		Teknologian ennakointi ja koulutus			

KUVA 1. Aineiston analyysiprosessi

Kyläläisten antamien merkitysten ulottuvuuksien tulkinnalliset, käsitteellistävät yläkategoriat ovat lineaariset ja dynaamiset merkitykset (kuva 1).

Tiedon teknologiavälitteisyys arjessa

Arjessa yleisesti käytössä olevan teknologian välittämät tieto- ja informaatiovirrat vaikuttavat sosiaaliseen todellisuuteen, ja ne rakentavat kuvaa ihmisen arkea ympäröivästä yhteiskunnasta (Saari 2011: 234). Kyläläisten tuottama yksilöllinen ja yhteisöllinen tieto kytkeytyy heidän arkeensa sekä paikallisesti että ajallisesti ja muuttaa samalla kyläläisten sosiaalista maailmaa. Tuotettu tieto on läsnä kyläläisten keskinäisessä ja kylästä ulospäin suuntautuvassa vuorovaikutuksessa, minkä Luhmann (1989) nimeää resonanssiksi. Tieto on läsnä jokaisessa funktiojärjestelmässä rakentaen kom-

munikaation avulla eroa kylän ja ympäröivän yhteiskunnan välillä. Harvaan asutulla maaseudulla pitkistä välimatkoista riippumaton tiedon teknologiavälitteisyys mahdollistaa Luhmannin (emt.) kuvaamien keskusettomassa yhteiskunnassa toimivien funktiojärjestelmien sisäisen ja ulkoisen kommunikaation.

Kyläläiset ovat arjessaan paitsi tiedon tuottajia ja välittäjiä myös tiedon hyödyntäjiä ja käyttäjiä (Kilpeläinen 2012). Aktiivisen teknologian käytön mahdollistajana ovat kattavat ja toimivat tekniset ratkaisut. Kylien verkkoyhteyksien tekniset vajeet aiheuttavat huolta ja teknologiavälitteisyys voi kääntyä itseään vastaan, sillä esimerkiksi hitaat verkkoyhteydet tai infrastruktuurin puuttuminen sekä tekniikan nopea vanheneminen estävät teknologian laajamittaista hyödyntämistä arkielämässä. Haastateltavat pohtivat tätä haastetta puheessaan.

J: Mutta varmaan niinko – no jos ei tietokoneet pelaa, niin melekoneen hätä on jonku ajan päästä, että.. kuitenkin niinko kesälläkin ko heinäähä tehaan, niin täsmäsäästä pystyy kattomaan ja kaikki paikkakuntakohtaset ja ennusteet ja kaikki niin kyllä sitä käytetään meleko paljon ja kaikkeen muuhun. Laskun maksu tietenkin tärkeimpänä. (YH18)

Haasteista huolimatta teknologia on läsnä arjessa. Edellä olevassa sitaatissa haastateltava pohtii teknologian merkitystä oman työnsä kannalta suhteessa tiedon saantiin. Huomio kiinnittyy mahdollisiin toimintahäiriöihin, miten hän ei maanviljelijänä saa tietoa esimerkiksi täsmäsäästä, jonka mukaan voi suunnitella lähipäivien työt. Teknologiavälitteisyys on muuttanut maanviljelyksen työnkuvaa ja sisältöä. Haastateltavalle yhteiskunnallisiin strategioihin kirjoitettu teknologiavälitteisyys todentuu arjessa läsnä olevissa teoissa ja toiminnoissa tai toimimattomuudessa.

Kyläläiset paikantavat informaatioteknologian tarjoamat mahdollisuudet arjessaan pääsääntöisesti tiedonsiirtoon. He näkevät internetin merkityksen ensisijaisesti väylänä saada ja välittää tietoa. Tiedon saannissa korostuu yksilön oma aktiivisuus ja halukkuus saada verkkovälitteisesti tarjolla olevaa tietoa.

M: En tiää osaako kaikki sitte hakia sitä tietoa sillä tavalla ja netin kauttahan sitä saapi sitä tietoa, mutta jos ei kaikilla ole sitä nettiä, et kyllä se yleensä se puskaradiokin sitten, että se kun lähtee niin lähtee se tietokin sitte mukavasti, että sitä saa sitä tietoa. [Puheena palveluista tiedottaminen. Lisäys A.K.] (YH15)

P: Se on täällä kyläjutuissa niin vähän vielä käytössä, että ei sitä osaa sanoa. Että ei täällä oikeestaan vielä tiedoteta sen välityksellä. Mutta mulle esimerkiksi, mie olen kaupungin postituslistalla aika monessa, mulle tulee aina kun sieltä tulee tännepäin koskevaa tiedotetta, niin mulle tulee postia. Että mie saan sieltä kautta kyllä semmoset viralliset tiedotteet ja tämmöset kulkeen kyllä. Mutta sitten jos me tosiaan aletaan kyläläiset laittelemaan sähköpostilla asioita, niin onko sekään. (RH1)

Internet näyttäytyy kyläläisille vaihtoehtoisena, joskaan ei ainoana tietokanavana. Käytössä olevalla tiedolla kyläläiset rakentavat omaa toimintaansa sekä erottavat oman toimintansa ympäröivästä yhteiskunnasta (ks. Luhmann 2004: 42–42). Mah-

dollisuuksien moninaisuus edellyttää erojen ja valintojen tekemistä sekä niiden kanssa elämistä. Luhmannilaisittain ajatellen kyläläiset ovat osa autopoieettisia funktiojärjestelmiä, joiden uudistuminen ja olemassaolo on riippuvainen kommunikaatiosta. Kyläläiset tiedostavat funktiojärjestelmien ja ympäristön väliset suhteet ja hyödyntävät siitä saatua tietoa rakentaessaan toimintaansa suhteessa ympäröiviin systeemeihin.

Ryhmähaastattelussa eräs haastateltava pohtii internetin käyttöä tiedon saamisessa sekä jakamisessa. Informaatioteknologian mahdollistaman tiedon jakamisen osalta teknologian tarjoamat toimintamallit hakevat paikkaansa kyläläisten arjessa. Kyläläisten teknologiavälitteinen toiminta vaatii kyläläisiltä erityistä omaehtoisuutta.

V: Niin, ni, sitten sitä on niin tottunu kaikki asiat hoitaan joko netin kautta, tai sitte puhelimessa, niin... Tällee, että jos ite jotaki haluaa tai jotain, niin kannattaa olla ite aktiivinen. (YH6)

Tiedonkulun helppous ja varmuus ovat arjen sujuvuuden kannalta olennaisia tekijöitä. Timo Saaren (2011: 245) mukaan ihmiset toimivat arjessa sekä luonnollisessa että synteettisessä toimintaympäristössä. Jälkimmäinen pitää sisällään kommunikaatioteknologian ja median tarjoamat mahdollisuudet tiedon moniulotteiseen havainnointiin ja käsittelyyn, kun taas luonnollisessa toimintaympäristössä havainnointi ja toiminta ovat teknologiavapaita. Tämänäköinen keinokeinen jako kahteen toimintaympäristöön häviää kyläläisten arjessa. Esimerkiksi yksi haastateltava kytkee luonnollisen ja synteettisen ympäristön arjessaan saumattomasti yhteen paikantaen itsensä teknologiavälitteisen tiedon vastaanottajaksi sekä tuottajaksi.

P: Kaupungillakin on hyvät sivut mihin kyläläiset pystyy laittaa tiedotteita ja ilmoituksia niista tapahtumista ja näistä, mutta hyvin vähän niitä käytetään. Meilläkin on vielä, mie olen just tänään yrittäny saada yhteyttä, että mistä me saadaan päivittää sivut siellä, että meilläkin on monta vuotta vanhat tiedot. (RH1)

Tietoon liittyvän teknologiavälitteisyyden merkitys arjessa näyttäytyy osittain itsestäänselvyteenä, osittain uutena ja tuntemattomana. Perinteiset tiedottamistavat, esimerkiksi sanomalehdet ja

ilmoitustaulut ovat saaneet rinnalleen teknologiavälitteiset toimintatavat. Informaatioteknologian tarjoamat mahdollisuudet ovat arkistuneet työkaluksi tiedon hankinnassa yksilötasolla ja kyläläiset ovat toimijoita arjessa. Kuitenkin informaatioteknologian monipuolinen ja vuorovaikuttaisuutta edellyttävä käyttö jää aineistossa ohueksi. Yhteiskunnallisella tasolla sosiaalialalla korostuu sähköinen asiointi, erityisesti neuvonta ja ohjaus. Tämä konkretisoituu kyläläisten arjessa siten, että pääpaino näyttää olevan tiedon saamisessa, jolloin kyläläisten osallisuus tiedon verkkovälitteisen tuottamiseen hakee vielä muotoaan.

Teknologiavälitteisyys yhteisöllisyyden ylläpitäjänä

Yhteisöllisyys on käsitteenä sekä erityinen että universaali (Delanty 2010: 16). Ihmisillä on luontainen tarve hakeutua yhteisöihin (esim. Pehkonen 2004: 111–113; Kangaspunta 2011: 16) ja yhteisöllisyys sekä siitä saatu tuki nähdään usein yhtenä hyvinvointia tukevana tekijänä (esim. Hyyppä 2005; Vaarama ym. 2010: 143). Yhteisöllisyys rakentuu kylien sisäisissä funktiojärjestelmissä, joissa toteutuva toiminta joko tukee tai vähentää yhteisöllisyyttä.

Tarkastelen tässä luvussa, mitä merkityksiä kyläläiset antavat teknologiavälitteisyydelle yhteisöllisyyden ylläpitämisessä. Maaseudun moninaisuudessa (esim. Kattilakoski ym. 2011) teknologia kiinnittää välineenä maaseudun muuttuvaan toimintaympäristöön ja parhaimmillaan se voi tarjota yhden väylän kyläläisten yhteisöllisyyden tukemiseen ja ylläpitämiseen. Tulkitsen teknologian olevan väline, jolla kyläläiset halutessaan voivat eri funktiojärjestelmissä kommunikoidessaan muotoilla arkea ja siihen kuuluvaa yhteisöllisyyttä uudelleen.

Gerard Delantyn (2010: xi) mukaan yhteisöllisyyden perustana voi olla esimerkiksi etnisuus, uskonto tai politiikka. Yhteisöllisyys voi vaihdella ajatuksellisista, globaaleista yhteisöistä perinteisiin, paikallisiin kyläyhteisöihin, ja se voi olla vahvaa tai ohutta. Yhteisöllisyys kiinnittyy paikkaan sekä ajalle tyypilliseen toiminnan tapaan (Metteri & Wacklin-Haukka 2004: 55; Hyyryläinen 2013: 61), ja samalla se kytkeytyy kiinteästi yhteiskunnassa vallitseviin oloihin. Aikaisempien,

sukuun perustuvien yhteisöjen rinnalle on perustettu entistä enemmän sopimuksellisia yhteisöjä, joita uudistetaan ja ylläpidetään erilaisilla toiminoilla. Yhteisöllisyyden muodostamisen perusteet ovat laajentuneet myös kylissä. Painopiste on irtautunut annetuista olosuhteista (suku, asuinpaikka) ihmisten tekemiin omiin valintoihin, osallistavaan toimintaan sekä yhteydenpitoon. Viimeksi mainittu on yksi olemisen ehto yhteisöllisyydelle rakentuvan hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Yksi haastateltavista kuvaa yhteisöllisyyttä ylläpitävän yhteydenpidon muuttumista teknologiavälitteiseksi:

V: Tietenkihän se on että nyt paljon sitä ollaan melekeen enemmän niinku tommosessa jossain niinku internetyhteyssä. (YH2)

E: No sähköpostia käytetään niin ku jatkuvasti ja.. sitte on se.. messengeri, niin nämä lapset, niin ne ei puhelimella, ne on sen messengerin välityksellä. (YH12)

Huomio kiinnittyy haastateltavien kuvaamiin valintoihin ja muutoksiin koskien yhteydessäoloa. Niissä korostuu internetyhteyden tarjoamisen erilaisten teknologiavälitteisten toimintojen merkitys suhteessa aiempiin tapoihin olla yhteydessä sukulaisiin, ystäviin ja ympäröivään yhteiskuntaan. 2000-luvulla internet toi virtuaalisen yhteisöllisyyden sekä virtuaaliset toimintatavat (Brennan & Luloff 2007: 59; Kangaspunta 2011: 15–18). Kylien sisällä toteutuva yhteisöllisyys kiinnittyy maantieteelliseen paikallisuuteen, jonka kautta funktiojärjestelmissä toimivat kyläläiset uudistavat yhteisöllisyyttä ja halutessaan laajentavat yhteisöllisyyttä kylien ulkopuolelle teknologian tarjoamin keinoin. Muuttuva yhteisöllisyys perustuu enemmän yhteiseen kiinnostukseen kuin aiemmin toimintaa määritelleeseen maantieteelliseen paikkaan ja fyysisesti läheisiin suhteisiin. Virtuaaliyhteisöllisyys ei kuitenkaan sulje pois paikan merkitystä yksilölle, vaan se voi jopa korostua paikallidentiteetin vahvistumisena verkkoyhteisöissä (Kavanaugh ym. 2006: 217; Pflug 2011: 134). Tämä lisää entisestään yhteiskunnan kompleksisuutta. Puheessaan kyläläiset merkityksellistävät teknologian tarjoamia uusia keinoja rakentaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä

omassa elämässään paikallisesti. Sen rinnalla haastateltavat kuvaavat myös maantieteellisestä kylästä irtautuvan yhteydenpidon merkitystä ja sitä kautta rakentuvaa yhteisöllisyyttä.

I: Ja sitten se, että jos vain nämä oppii sitte käyttämään nämä ihmiset näitä, että aika paljonhan täällä ihmiset jo käyttää sitä nettiä, mutta että jos vaikka isommalleki väestölle, niin sieltähän saa ystäviä, voi keskustella niiden kans, että ihan tämmöstä kommunikointia ja tuota muutenkin. (YH10)

H: Ja sitte jos ajatellaan, niin kyllä mä niinkun pidän näitä yhteyksiä tuohon muuhun maailmaan niinkun tärkeinä, että sanotaan nämä tietokoneet, internetpalvelut, niin ne on niinku tärkeät, niiden avulla kuitenkin päästään tuonne muuhun maailmaan. Kyllä nämä tämmöset yhteydet pitäis olla kyllä olemassa. (YH14)

Teknologian mahdollistamat uudet toimintatavat tukevat harvaan asutuilla alueilla kylien yhteisöllisyyttä ja teknologiavälitteisen yhteisöllisyyden ylläpitoon vaikuttavat monet tekijät. Internetin käyttö on vahvasti sidoksissa käytettyyn kieleen, tunteisiin ja ajatuksiin, jopa ennakkoluuloihin verkon hyödyntämisestä. Uusien toimintatapojen aiheuttamaa hämmennystä pyritään hälventämään hakemalla yhteneväisyyksiä sekä eroja tuttuihin, käytössä oleviin menetelmiin (Peteri 2006: 316). Luhmannilaisittain ajatellen kyläläiset resonoivat funktiojärjestelmien sisäisiin ja siten myös ulkoisiin toimintaehtoihin luodessaan uusia toimintakäytänteitä. Toiminnot perustuvat valintoihin, jotka etenevät ketjussa: valinnat selittävät toisiaan, mutta eivät koko kokonaisuutta. (Luhmann 2004: 52–55.)

Kommunikaation muutos edellyttää järjestelmien sisäistä herkkyyttä suhteessa omaan toimintaan sekä ympäröivään yhteiskuntaan. Esimerkiksi koulutus teknologiavälitteiseen toimintaan otetaan vastaan yhteisön ulkopuolelta, yhteisön tarpeiden mukaisesti, sillä riittävä koulutus ja käytönohjaus ovat yksi edellytys teknologiavälitteisyyden hyväksymisessä osaksi kyläläisten luonnollista arkea myös tunnetasolla.

I: mutta se on tosiaan se, että ihmiset pitäis opettaa, että iäkkäät ihmiset on jo, että ne ei.. välttämättä, niillä voi olla tämmönen.. ja Peleko. Pelekohan se on tietokonetta kohtaan semmosilla ihmisillä, jotka ei sitä osaa käyttää. Et se pitäis se

peleko ensimmäisenä poistaa ja sitte niinko antaa tätä opastusta niitten siihen käyttöön. (YH10)

Fokusryhmähaastatteluissa haastateltavien keskinäiset keskustelut antoivat mahdollisuuksia vertailla omia ja toisten ajatuksia. Keskustelut tarjosivat tilaisuuden suhteuttaa käytössä olevia toimintatapoja menneisiin ja pohtia niiden merkitystä tulevaisuudessa. Keskustelut myös tukivat yhteisen ymmärryksen rakentumista haastateltavien kesken.

Haastattelija: No, sie sanoit, että ne istuu koneella kotona. Mitä ne tekee siellä, onko se?

P: Mesessä.

Arja: Elikkä ne on ne kaverit sen kautta.

P: Ne on ne kaverit siellä koneella.

Arja: Että se yhteydenpito tulee erilailla sitten.

P: Niin. Kyllä ne on ne samat kaverit, ne luokkakaverit siellä, mutta ne on sitten niinkö koneella.

Haastattelija: Onko se hyvä vai huono asia sitten tässä tapauksessa?

P: Kyllä minusta ainakin sillai on hyvä, että tietää että niillä on ainakin jonkulainen yhteydenpito niinkö toisiin, että ei ne jää ihan yksin. (RH1)

H: Sehän on vain hyvä, että ne käy koneella ja sitä kautta [pitävät yhteyttä. lisäys A.K].

P: Niin, kyllä se oikeestaan on hyvä, että ne pystyy sitä kautta tuonne.

O: Ei ole vaihtoehtoa. (RH1)

Jan Van Dijk (1999) mukaan virtuaali- ja reaaliyhteisöissä on yhtäläisyyksiä. Kyläläiset asemoivat teknologian välineeksi, jolla he voivat sulautua osaksi laajempaa yhteisöllisyyttä. Teknologia konkretisoi ja tekee näkyväksi virtuaalisen yhteisöllisyyden. Vaikka kyläläiset ovat maantieteellisesti kiinnittyneinä tiettyyn alueeseen ja sen luomaan paikallisidentiteettiin, virtuaalinen yhteisöllisyys linkittää kyläläiset paikallisten yhteisöjen lisäksi heidän itsensä valitsemiin laajempiin yhteisöihin (ks. Hampton & Wellman 2003). Kyläläisten kommunikaatio laajenee kylien sisäisistä yhteisöistä teknologian mahdollistamana kylien ulkopuolisiin, mielenkiinnon perusteella syntyneisiin yhteisöihin, jolloin teknologiavälitteisyys näyttäytyy yksilön yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia lisäävänä tekijänä.

Teknologiavälitteiset palvelut hyvinvoinnin tukena

Hyvinvointipalvelujen teknologisoituminen herättää monenlaisia mielleyhtymiä. Yhtäältä ne voidaan nähdä arkistuneena osana yhteiskuntaa (Harlow 2003: 7; Uotinen 2005: 115) tai edellytyksenä palvelujen tuottavuuden parantamiseen (Tuottava ja uudistuva Suomi...2010: 6), jolloin ne kiinnittyvät mahdollisuuden turvata arjen sujuvuutta virtuaalisesti (Salminen 2008: 130–131; Vuoti 2011: 114–115, 138). Toisaalta ne voidaan nähdä palvelujen saavutettavuuden epätasa-arvoistajina (Blaschke ym. 2009: 651; Strömberg-Jagga 2010: 138–139, 150) tai pahimmillaan yhtenä syrjäytymisen syynä (Steyaert & Gould 2009: 741–742). Teknologiavälitteisten toimintamallien käyttöönotto on entisestään lisännyt yhteiskunnan kompleksisuutta mahdollistamalla paikasta riippumattoman toiminnan.

Teknologiavälitteiset hyvinvointipalvelut ovat joko näkyvästi tai näkymättömästi osa kyläläisten luonnollista arkea. Paradoksaalisesti käyttäjien huomio kiinnittyy teknologiavälitteisyyteen erityisesti silloin, kun tekniikka ei toimi. Haavoittuvuudesta huolimatta teknologiaa pidetään kuitenkin yhtenä vaihtoehtona korvata tai täydentää perinteisiä hyvinvointipalveluja, ellei vallitsevia toimintatapoja ole mahdollista jatkaa sellaisenaan (esim. Mäntylä 2003: 27; Vuoti 2011: 114–115). Kompleksisessa yhteiskunnassa kyläläiset ovat siis sidoksissa ympäröivään yhteiskuntaan funktiojärjestelmissä toimiessaan riippumatta siitä, missä funktiojärjestelmässä kommunikaatio tapahtuu. Teknologiavälitteisten palvelujen merkitys rakentuu kaksoisriippuvuudelle, joka on yksi sosiaalisten järjestelmien olemisen ja itseuudistumisen kriteeri. (Luhmann 1995: 108). Sovellettaessa Luhmannin ajattelua (emt.: 127–129) luottamukselle perustava kaksoisriippuvuus todentuu siinä, miten kyläläiset elävät omaa arkeaan yhteiskunnan tarjoamalla teknologiavälitteisillä palveluilla. Toiminta palautuu suhteeseen. Kyläläisten on luotettava siihen, että palvelut ovat saatavilla ja toisaalta, yhteiskunnan on luotettava siihen, että kyläläiset käyttävät jo olemassa olevia tai tarjolle tulevia teknologiavälitteisiä palveluja. Järjestelmä yhtäältä ylläpitää omaa

toimintaansa ja toisaalta uudistaa sitä.

Kyläläiset näkivät palvelut laajana kokonaisuutena, ei pelkkänä palvelusuoritteena. Erityisesti perinteisiin palvelumalleihin liitettiin kohtaaminen ja inhimillinen vuorovaikutus, jonka pelättiin katoavan teknologiavälitteisissä palveluissa. Haastateltavat halusivat palveluja itselle, mutta tarkastelivat asioita myös kyläyhteisön näkökulmasta. Tätä näkökulmaa ylläpidettiin ja tehtiin näkyväksi haastattelujen aikana.

M-L: Niin, kyllä kai sitä vois niinku vanhuksille jotaki, että semmosia olla, että mullakihan oli äiti, että se oli niinkö dementoitu sitten, että jotaki semmosia virikkeitä, kyllähän ne niitä kaipais justiin, että ne ei tarttis laitokseen mennä. Niin, kyllä kai sitä vois niinku vanhuksille jotaki, että semmosia olla ... pitäskö tulla sitten tänne niinkö kylään – paikan päälle ja sit. Niinku niille oli kerran, olihan niille tietotekniikkakurssikin täällä, kyllä siellä aika paljon oli niitä.. vanhuksille, kännykkäkoulua ja oli näitä tämmösiä. Että net tietenki täytyy tuua tänne, että ei ne niin hevin lähe tuonne keskustahan. (YH17)

Haastattelijä: No miten sitte sähkönen asiointi kunnan palvelujen suhteen – tulleeeko sinne sitten laajentumaan toiminta?
E: Ööö.. No se varmaan on jonku verran riippuvainen siitä, että miten kunnassa jaksetaan kehittää sitä. (YH12)

Tahollaan kyläläiset tuottivat merkityksiä, jotka osaltaan kohdentuivat funktiojärjestelmien toiminnan kehittämiseen eli toisin sanoen pyrkivät muuttamaan järjestelmien tilaa kommunikaatiolaan. Palveluja tarkastellessaan he tunnistivat niitä, mutta samalla he myös asettivat ne suhteessa toisiin järjestelmiin, palvelujen tuottajiin ja niiden käyttäjiin (ks. Pugh & Cheers 2010: 153–154). Teknologiavälitteisten palvelujen tuottaminen paikantui kylistä pois, muun muassa kuntaan, jonka aktiivisuus palvelutuotannossa määritteli teknologiavälitteisyyden merkitystä sivukylien arjessa.

Turvallisuutta edistävät verkkopalvelut näyttäytyivät kyläläisille tutuimpina ja niiden merkitys osana arjen toimintoja tuli selkeästi esiin. Erityisesti puhelin oli kotoutettu arkeen ja sen merkitys turvallisuuden lisäajänä oli hyvin tunnistettu. Kyläläiset kohdensivat puheen ikääntyneiden turvallisuuteen ja sen verkkovälitteiseen vahvistamiseen. Iästä riippumatta haastateltavat tiedostivat turvallisuutta edistävän teknologian mahdollisuudet arjessa.

H: No se varmaan jos puhutaan jälleen kerran siitä vanhusväestön jutusta, niinku meillä täällä on tämä niin sanottu järjestelmä [nimi poistettu. A.K.], jota kunta [nimi poistettu A.K.] on kehittämässä hyvin pitkälle, niin, niin niinku kyllähän se varmasti tällainen turvallisuustekijä olisi varmasti nimenomaan tälle vanhusväestölle. (YH14)

H: Vaikka en ole vielä niin kauhean iäkäs, mutta kun kuluu paljon yksin metessä - (mun työnantajat anto semmosen, että jos minun tarttee vaikka jonnekin ruovikkoon?) - jos mennä, pystyn painaan vain nappulasta, ne tietää siellä, missä mie olen.

H: Niin ne löytää automaattisesti sut kännykän perusteella nykyisin.

Haastattelija: Elikä se kännykkä se on yks semmonen turvallisuutta lisäävä tekijä?

M: On se kumminkin sillä lailla, jos mullakin ois ollu mukana se, niin mie olisin silloin voinu soittaa. (RH2)

Haastateltavat kuvasivat arkea ja teknologiavälitteisiä hyvinvointipalveluja rikkoen ajan ja paikan rajoja kielen avulla. Kyläläiset liittivät teknologiavälitteiset palvelut ensisijaisesti terveydenhuollon peruspalveluihin, mutta kiistelivät niiden merkityksestä pohjaten tulkintaansa omiin kokemuksiin. Autopoieettisen eli itseorganisoituvan systeemin kannalta ei olekaan merkityksellistä, saavutaanko tarkasteltavasta asiasta yhteisymmärrys, vaan tavoitteena on saada päätös siitä, miten systeemi reagoi kommunikaation kohteena olevaan asiaan. (Luhmann 1989; 1995: 140–141.) Puhuttaessa mahdollisuudesta toteuttaa terveydenhuollon palveluja verkon kautta kyläläisten keskinäiset näkökulmat saattoivat olla lähes päinvastaisia. Esimerkiksi mahdollisuus saada lääkäripalveluja teknologiavälitteisesti saa kyläläisten kommunikaatiossa sekä kielteisiä että myönteisiä merkityksiä.

P: Se oikea lääkäri palvelee, että sinun ei tarte kellekään muulle niistä sairauksista antaa – se on sinun henkilökohtainen suoja ja asia, mitä sää meet sinne lääkärille asioimaan.

Pe: Mie katon ton vähän toisenlailla ku tuo Pekka [nimi muutettu, A.K.] - niin viime syksynä sairaanhoitaja tuli meidän äitiä kattamaan ja – normaali kierroksella – se otti Nettiyhteyden lääkäriin – keskustelivat, sai saman tien tulokset niistä kokeista ja - kyllä tämä on aivan erilaista, ku mitä Pekka (-). (RH2)

I: Joo! Just nämä – reseptijutut sun muut, niin nehän ois sitte

nähti hoitaa internetin kautta ja yleensä muukki palvelut, että mitä se kunta ois sitte valamis laittamaan sinne. [---] Ehkä lääkäripalveluitakin jonku verran, elikä tuota, vois kysyä sitte sen tietokoneen välityksellä, että tuota.. Oisko mulla aihetta tulla ja saisko tähän jotaki lääkettä ja reseptien uusimiset ja tällaiset. (YH10)

Teknologiavälitteiset terveydenhuoltopalvelut helpottaisivat osaltaan sivukylyssä asuvien arkea. Aineistossa ne tulevat esiin mahdollisuutena hoitaa asioita kotona, jolloin säästyä pitkiin matkoihin kuluva aika. Jälkimmäisestä sitaatista käy ilmi, että haastateltava olisi valmis laajentamaan teknologiavälitteisyyttä laajemminkin julkisen sektorin palveluihin. Ryhmähaastattelussa sen sijaan mietitään, miten yksityisyys turvataan esimerkiksi lääkäripalveluissa, jotka toteutettaisiin verkkovälitteisesti. Teknologiavälitteisyyden käyttöönotto on siten jatkuvaa rajojen tunnistamista ja uudelleen määrittelyä eri järjestelmien välillä.

Yksilöhaastatteluissa haastateltavat tarkastelivat asioita oman elämänsä ehdoilla, jolloin merkitykset konkretisoituvat suhteessa omaan elämään ja omista lähtökohdista (ks. Uotinen 2005: 117). Tämä ei kuitenkaan ollut esteenä nähdä paikallisia tai alueellisia hyvinvoinnin edellytyksiä. Haastateltavat hahmottivat samanaikaisesti hyvinvointipalveluja muun muassa lähiyhteisönsä eli kylän näkökulmasta. He pohtivat, mitä hyvinvointipalvelut merkitsevät vuorovaikutuksessa rakentavalle hyvinvoinnille ja kylän olemassa ololle sekä sitä, mistä ollaan valmiita tinkimään ja millä ehdoilla. Kysyttäessä haastateltavilta halukkuutta käyttää teknologiavälitteisiä hyvinvointipalveluja yksi vastaajista pohtii niiden luonnetta suhteessa kasvokkaiseen palveluun seuraavasti:

V: Kyllä varmasti... Mutta sitte taas. Ei, se netti ei korvaa niinku ihmiseltä-ihmiselle-vuorovaikutusta. Se siitä jää poikke. Ei se ole sama, ku niinku ihminen ja. Ihminen ja ihminen.

V: Mut sie keskusteleet vaan jonku näyttöruudun kans, sie et keskustele ihmisen kaa. Et on se vähä eri juttu. (YH3)

Vastaaja on yhtäältä halukas käyttämään teknologiavälitteisiä palveluja, vaikka toisaalta hän näkee niiden muuttavan kohtaamista. Aineistossa kyläläiset määrittelevät teknologiavälitteiset palvelut

ristiriitaisiksi, joskin mahdollisuuksia avaaviksi sekä arjen sujuvuutta edistäviksi toimintakäytäntöiksi. Haastateltavat paikantavat oman toimintansa tärkeyden suhteessa teknologiavälitteisiin hyvinvointipalveluihin. Teknologiavälitteisyyden mahdollistaa oman aktiivisuuden lisäksi luottamus ulkopuolisiin systeemeihin ja esimerkiksi sieltä tarjolla olevan koulutuksen hyväksymistä.

V: No en en sillä lailla osaa äkkiseltään että yleensä internetiä on tullut nyt viimeisten vuosien aikana varmaan niin opiskeltua aika paljoihin. haettua tietoa, tietoa varsinkin niinku tähän työhön liittyvää asiaa, että tuota sitä on oppinut niinkö sillä lailla käyttää, käyttää hyödyksi ja sitten sähköpostihan on verraton, verraton niinkö et varmaan enemmän käytän sähköpostia tänä päivänä ku puhelinta. Että.. (YH1)

H: Että kyllä minä näkisin, että se on tämä, joka ei ole niin aktiivinen väestö ole ja joka ei tällä hetkellä käytä sitä niin, niiden kouluttaminen sen käyttämiseen niin on semmonen ratkaisu, jos halutaan, että sitä kautta se homma menis eteenpäin. (YH14)

Kyläläiset ovat osittain sisällyttäneet teknologiavälitteiset hyvinvointipalvelut arkeensa. Erityisesti turvallisuuteen linkittyvät palvelut ovat arkistuneet ollen lähes saumaton osa arjen sujuvuutta. Sen sijaan terveydenhuollon palveluihin liittyvä teknologiavälitteisyys herättää ristiriitaisia ajatuksia, jolloin pitäytyminen aikaisemmissa palvelumalleissa koetaan mielekkäämpänä. Haastateltavat kuitenkin tunnistavat toimintatapojen muuttumisen ja sen aiheuttamat vaatteet yksilön aktiivisuudelle sekä myös sen, mitä teknologiavälitteisyys merkitsee kylälle yhteisönä ja asuinympäristönä.

Teknologiavälitteisyyden lineaariset ja dynaamiset merkitykset

Olen empiirisen aineiston pohjalta tehnyt näkyväksi kyläläisten antamia merkityksiä teknologiavälitteisyydelle hyvinvoinnin tukena ja sen rakentumisessa. Ne kiinnittyvät aineistossa tietoon, yhteisöllisyyteen ja sitä ylläpitävään yhteydenpitoon sekä hyvinvointipalveluihin. Teknologiavälitteisyyden merkitykset rakentuvat arjessa: yhteiskunnassa toimivien funktiojärjestelmien sisäisissä sekä nii-

den välisissä suhteissa, yksilöiden omien valintojen ja toimintojen mahdollistamina. Kyläläiset antavat teknologiavälitteisyydelle erilaisia merkityksiä, joita he sanoittavat tuttujen käytäntöjen ja omien kokemusten värittäminä, kokemustietonsa perusteella. Systeemitoreettisesti tulkittuna he uusintavat tällä toiminnallaan funktiojärjestelmiä, jolloin yksilön toiminta palautuu suhteisiin, ei siis enää yksilöille itselleen. Näin ollen esimerkiksi teknologiavälitteiset hyvinvointipalvelut muuttavat arkea. Teknologiavälitteisyys tarjoaa vaihtoehtoja, erilaisia toimintamahdollisuuksia, joista osa valitaan ja osa hylätään eronteolla. Eron tekemisessä teknologian määrittely sinällään ohjaa ajattelua. Osalle kyläläisistä teknologiavälitteisyys todentuu tietokoneen välityksellä, osa määrittelee ne laajemmin sisällyttäen myös matkapuhelimen välineeksi hyödyntää esimerkiksi teknologiavälitteisiä palveluja.

Teknologiavälitteisyyden merkitykset voidaan aineiston pohjalta ryhmitellä tarkasti kohdentuviin, suljettuina rakentuviin *lineaarisiin* ja avoimiin, mahdollistaviin *dynaamisiin* merkityksiin. Lineaariset merkitykset näyttäytyvät aineistossa suorina yksisuuntaisina suhteina, jotka kohdistuvat yksittäisiin, täsmällisiin ja kohdennettuihin tarpeisiin. Tällainen on esimerkiksi yksittäisen tiedon saanti tai haku teknologiavälitteisesti. Tiedonvälitys määrittyy lineaariseksi silloin, kun tieto tulee annettuna eli sitä ei rakenneta yhdessä. Se ei itsessään mahdollista laaja-alaisempaa merkitystä eikä se edellytä kyläläiseltä aktiivista osallisuutta tiedon tuottamiseen, ainoastaan tiedon hakemista ja vastaanottamista. Tiedon merkitys hyvinvoinnin tukena laajenee dynaamiseksi, mikäli kyläläisen osallisuus on mahdollistettu ja kyläläiset toimivat itse aktiivisina tiedon tuottajina, välittäjinä ja käyttäjinä.

Aiemmin paikallisuuteen ja sukuun kiinnittynyt, hyvinvointia rakentava yhteisöllisyys on laajentunut teknologian tarjoamien mahdollisuuksien myötä yhteisten kiinnostuksen kohteiden pohjalta, asiasisällön ympärille syntyneisiin yhteisiin, jotka toiminnoillaan uusintavat yhteiskunnan funktiojärjestelmiä. Yhteisöllisyyden ylläpitämisesä teknologiavälitteisyyden merkitykset paikantuvat aineistossa dynaamisiin merkityksiin, sillä ne edellyttävät lähes aina kyläläiseltä omaa aktiivisuutta ja halua toimia virtuaalisissa ympäristöissä.

Teknologiavälitteisyys mahdollistaa sivukylissä yhteisöllisyyden luomisen ja ylläpidon sekä paikallisesti että paikasta riippumatta. Se mahdollistaa yhteydenpidon myös sivukyliensä sisällä aiempaa helpommin. Aineisto vahvisti yleistä käsitystä siitä, että nuorten yhteydenpito kavereihin näyttää lisääntyvän teknologian myötä.

Aineistossa turvallisuutta ylläpitävät ja lisäävät teknologiavälitteiset palvelut olivat tutuimpia ja sulautuneet kaikista parhaiten kyläläisten arkeen. Kyläläiset olivat muovanneet ne osaksi arkea, mutta samalla ne vastavuoroisesti muokkasivat arkea ja arjessa elämistä (ks. Peteri 2006: 359). Turvallisuuteen liittyvien palvelujen merkitys tärkeänä osana arkea oli lähes itsestään selvää kylissä asuville ihmisille. Dynaamisen merkityksen saavat, turvallisuuteen liittyvät palvelut mahdollistavat kylissä asuamisen myös vanhenneille ihmisille iän mukanaan tuomista rajoitteista huolimatta.

Lähinnä terveydenhuoltoon kiinnittyvien teknologiavälitteisten hyvinvointipalvelujen dynaamiset merkitykset näyttäytyivät kyläläisille moninaisina. Ne vaikuttivat arjen funktiojärjestelmissä ajallisesti samanaikaisesti tai eriaikaisesti, mutta myös välillisesti ja toiminnallisesti. Mahdollistavat dynaamiset palvelut edellyttävät kyläläisten omaa aktiivisuutta. Teknologiavälitteisyyden merkitykset rakentuivat kyläläisten henkilökohtaisten kokemusten pohjalta. Teknologiavälitteisten palvelujen edellytykset, mutta myös merkitykset olivat läsnä yhteisössä, kylässä.

Lopuksi

Teknologiavälitteisyys mahdollistaa kyläläisten arjen sujuvuuden ylläpitämistä, mutta se tuottaa myös haasteita. Teknologiavälitteisyys on kytköksissä talouteen, oikeuteen ja politiikkaan, toisin sanoen kaikkiin yhteiskunnassa läsnä oleviin funktiojärjestelmiin, minkä vuoksi sillä on paikkansa hyvinvoinnin rakentumisprosessissa myös sivukylissä. Arjen toimintoihin sulautunut teknologiavälitteisyys rakentaa sosiaalista kokonaisuutta ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Se tuottaa vaihtoehtoisia merkityksiä eri funktiojärjestelmien kommunikaatioissa. Luhmannilaisittain kommunikaatio ymmärtämisenä tuottaa joko hyväksymi-

sen tai hylkäämisen, ja valinta johtaa vuorovaikutukseen uusiutuviin funktiojärjestelmissä.

Suuri osa teknologiavälitteisyyden merkityksistä kyläläisille asennoituu dynaamisiin merkityksiin, jotka koskettavat kyläläisten arkea monin eri tavoin ja eri tasoilla. Hyvinvointipalvelujen turvaaminen teknologiavälitteisesti näyttäytyy aineistossa vahvimpana dynaamisia merkityksiä tuottavana osa-alueena. Universaalit hyvinvointipalvelut konkretisoituvat käytännössä henkilökohtaisiksi, tarveperusteisiksi palveluiksi. Yksilötasolla niiden kirjo vaihtelee runsaasti elämäntilanteiden tuottamien tarpeiden mukaisesti. Yksilöllisten palveluiden lisäksi kyläläiset tuottivat kyläyhteisön ylläpitämiseen liittyviä merkityksiä teknologiavälitteisyydelle. Internetin välityksellä rakentuva yhteisöllisyys on riippuvainen myös ympäröivästä yhteiskunnasta eli siitä, miten yhteiskunnassa mahdollistetaan uudenlaisen yhteisöllisyyden kehittäminen (Dimaggio ym. 2001: 327).

Yhteiskunnan strategioissa teknologiavälitteisyyden painotus on vahvasti esillä, mutta miten palvelujen saatavuus kaikkialla toteutuu, mikäli edes infrastruktuuri ei toimi sivukylissä riittävän hyvin? Teknologiavälitteisyydellä ei siis toimi tyhjiössä, vaan se heijastelee yhteiskunnan kulttuurisia ja poliittisia valintoja. Esimerkiksi hyvinvointipalvelujen teknologisoituessa tarkastelukulma kaventuu helposti palvelun tuottajaan ja tekniikan tarjoajaan, ja jättää näin palvelun käyttäjän näkökulman varjoonsa. Helpon ratkaisun toivossa houkuttelevana kiusauksena voi olla käyttäjien luokittelu maantieteellisin perustein kaupungeissa oleviin aktiivisiin käyttäjiin ja monimuotoisella maaseudulla asuviin, stereotyyppisesti määriteltyihin ei-niin-aktiivisiin käyttäjiin.

Mielikuvat maaseudusta muuttuvat hitaasti. Näiden mielikuvien avulla luodaan kuva myös maaseudun asukkaista (Alasuutari 2011: 28–30) – myös tässä tutkimuksessa mukana olleista sivukyliensä asukkaista. Siksi tutkimus on yksi kannanotto muuttuviin mielikuviin maaseudun asukkaista, joilla on kiinnostusta ja halua käyttää teknologiavälitteisiä hyvinvointipalveluja arjessaan, mikäli ympäröivä infrastruktuuri sen mahdollistaa. Kyläläisten tuottamat merkitykset teknologiavälitteisistä toiminnoista hyvinvoinnin tukena ovat

laaja-alaisia. Aineisto ei sulje pois kylien asukkaita esimerkiksi teknologiavälitteisten palvelujen aktiivisina, joskin kriittisinä käyttäjinä. Olkoonkin, että aina se ei tapahdu kyläläisten omasta tahdosta. Kyläläiset ovat antautuneet oman arkensa funktiojärjestelmissä teknologian tarjoamien vaihtoehtojen ääreen laajempien yhteiskunnallisten muutosten pakottamana.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011. Mielikuvien muutos ja pysyvyys: Maaseutu-käsite suomalaislehdissä 2000-luvulla. *Maaseudun uusi aika* 19(1): 17–32.
- Bango, Jens 2008. Role and Function of Regional Differences in the World Society from the Point of View of Modern Luhmannian Systems Theory. Saatavissa: <http://jesz.ajk.elte.hu/bango22.html>. [Viitattu 8.1.2013].
- Berger, Peter R. & Thomas Luckmann 1995. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedon sosiologinen tutkimus. Suom. Vesa Raiskila. Alkuperäisteos: *The Social Construction of Reality* 1966. Gaudeamus, Helsinki.
- Blaschke, Christina M., Paul P. Freddolino & Erin M. Mullen 2009. Ageing and Technology: A Review of the Research Literature. *British Journal of Social Work* 39(4): 641–656.
- Brennan, Mark .A. & Al E. Luloff 2007. Exploring rural community agency differences in Ireland and Pennsylvania. *Journal of Rural Studies* 23 (1): 52–61.
- Bronfenbrenner, Urie 1980. *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and design*. Harvard University Press, Massachusetts.
- Delanty, Gerard 2010. *Community*. Second edition. Routledge, Taylor & Francis Group, Abingdon, Oxon.
- van Dijk, Jan 1999. *The Network Society. Social Aspects of New Media*. Sage, London.
- DiMaggio, Paul, Eszter Hargittai, W. Russell Neuman & John P. Robinson 2010. Social Implications of the Internet. *Annual Review of Sociology* 27(1): 307–336.
- Gilleard, Chris, Martin Hyde & Paul Higgs 2007. Community and Communication in the Third Age: The Impact of Internet and Cell Phone Use on Attachment to Place in Later Life in England. *Journal of Gerontology* 62B(4): 276–283.
- Hampton, Keith & Barry Wellman 2003. Neighboring in Netville: How the Internet Supports Community and Social Capital in a Wired Suburb. *City & Community* 2(4): 277–311.
- Harlow, Elizabeth 2003. Information and communication Technologies in the Welfare Services: Wired Wonderland or Hypertext Hell? Teoksessa: Harlow, Elizabeth & Stephen A. Webb (toim.): *Information and communication Technologies in the Welfare Services*. Jessica Kingsley Publishers, London.
- Holmila, Marja 2001. Kylä kaupungistuvassa yhteiskunnassa. Yhteisöelämän muutos ja jatkuvuus. Suomen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Hyyppönen, Hannele, Timo Turunen, Päivi Hämäläinen & Jarmo Kärki 2010. Terveystieto sosiaalialan työvälineenä. Teoksessa: Pohjola, Anneli, Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi (toim.). *Sosiaalityö, tieto ja teknologia*. PS-Kustannus, Jyväskylä. 211–240.
- Hyyppä, Markku T. 2005. Me-hengen mahti. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Hyryläinen, Torsti 2013. Paikallisuus ja vastavoimaliikkeet verkostoyhteiskunnassa. Teoksessa: Björn, Ismo, Pekka Jokinen, Juha Kotilainen, Nora Schuurman & Maarit Sireni (toim.). *Korppisologi(aa)*. University Press of Eastern Finland, Joensuu. 59–72.
- ICT for Societal Challenges. Digital Agenda for Europe. European Union, Luxembourg. Saatavissa: https://www.google.fi/search?q=ICT+for+Societal+Challenges.+Digital+Agenda+for+Europe.+European+Union&ie=utf-8&oe=utf-8&rls=org.mozilla:fi:official&client=firefox-a&channel=sb&gws_rd=cr&ei=c-QAU-GXEOPf4QSNzoGoAw. [Viitattu 6.2.2014].
- Jalava, Janne 2006. Trust as a decision. The Problems and functions of Trust in Luhmannian Systems Theory. Yliopistopaino, Helsinki.
- Jähi, Rita 2004. Työstää, tarinoida, selviytyä. Vanhemman psyykkisen sairaus lapsuuden kokemuksena. Akateeminen väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 1015. Tampereen yliopisto, terveystieteen laitos, Tampereen yliopistollinen sairaala, nuorisopsykiatrian klinikka, Tampere.
- Kangaspunta, Seppo 2011. Traditionaalisista yhteisöistä verkkoyhteisyyteen. Teoksessa: Kangaspunta, Seppo (toim.). Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampereen yliopistopaino, Tampere. 15–34.
- Kangas, Risto 2013. Teleologisesta funktionalismista kontingenssiteoreettiseen funktionalismiin. Teoksessa: Jalava, Janne (toim.). Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus, Helsinki. 63–78.
- Kantasalmi, Kari 2013. Kasvatuksen ja koulutuksen systeemirajat funktionaalisesti eriytyneessä yhteiskunnassa. Teoksessa: Jalava, Janne (toim.). Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus, Helsinki. 209–235.
- Kattilakoski, Mari, Aila-Leena Matthies & Niina Rantamäki 2011. Kansalaisosallistuminen maaseudun hyvinvointipalveluissa. *Maaseudun uusi aika* 19(2): 5–19.
- Kavanaugh, Andrea, ThanThan Zin, Mary Beth Rosson & John M. Carroll 2006. The Impact of the Internet on Local and Distant

- Social Ties. Teoksessa: Purcell, Patrick (toim.). *Networked Neighbourhoods. The Connected Community in Context*. Springer-Verlag, Lontoo. 217–236.
- Kiipeläinen, Arja 2012. Tiedon rakentuminen kylien teknologiaväli-teisten hyvinvointipalvelujen tutkimuksessa. *Janus* 20(3): 268–285.
- Kiipeläinen, Arja & Yrjö Nikunlassi (toim.) 2006. *Kylät muutoksessa. Hankkeet kylien hyvinvoinnin edistäjinä?* Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Lapin toimintayksikkö, Rovaniemi.
- Kiipeläinen, Arja & Jukka Sankala 2010. e-Osaaminen sosiaalityön asiantuntijuutta rakentamassa. Teoksessa: Anneli Pohjola, Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi (toim.): *Sosiaalityö, tieto ja teknologia*. PS-Kustannus, Jyväskylä. 271–290.
- Krippendorff, Klaus 2004. *Content analysis: an introduction to its methodology*. SAGE, Beverly Hills.
- Kumpulainen, Kaisa 2012. Kylä sosiaalisena tilana – Henri Lefebvren sosiaalisen tilan teoria kylän määrittelyn välineenä. *Maaseudun uusi aika* 20(3): 5–13.
- Kuntalaki 17.3.1995/365, 1995
- Kuronen, Marjo & Hannakaisa Isomäki 2010. Parempaa sosiaalityötä vai teknologian orjuutta? –Ihmisläheisen tietojärjestelmien kehittämisen mahdollisuudet sosiaalityössä. Teoksessa: Pohjola, Anneli, Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi (toim.). *Sosiaalityö, tieto ja teknologia*. PS-Kustannus, Jyväskylä. 185–209.
- Leipämaa-Leskinen, Hanna 2009. Kuluttajat ristiriitojen maailmassa. *Esseitä ruuan kuluttamisen haasteista*. Acta Wasaensia 203. Vaasan yliopisto, Vaasa.
- Luhmann, Niklas 1989. *Ecological communication*. Polity Press, Cambridge.
- Luhmann, Niklas 1995. *Social systems*. Käännös englanniksi John Bednarz, Jr. & Dirk Baecker. Stanford University Press, Stanford.
- Luhmann, Niklas 2004. *Ekologinen kommunikaatio*. Suom. Sam Krause ja Seppo Raiski. Gaudeamus, Helsinki.
- Means, Robin & Simon Evans 2012. *Communities of place and communities of interest? An Exploration of their changing role in the later life*. *Ageing and Society* 32(8), 1300–1318.
- Metteri, Anna & Tuula Haukka-Wacklin 2004. *Sosiaalinen tuki kuntoutuksen ytimessä*. Teoksessa: Karjalainen, Vappu & Ilpo Vilkkumaa (toim.). *Kuntoutus kanssamme: Ihmisen toimijuuden tukeminen*. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Helsinki. 53–69.
- Moilanen, Pentti & Pekka Räihä 2010. *Merkitysrakenteiden tulkinta*. Teoksessa: Aaltola, Juhani & Raine Valli (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus, Jyväskylä. 46–69.
- Mäntylä, Mia 2003. *Unohdetun kansan haaveet*. Asukkaiden näemyksiä maaseudun palvelujen tärkeydestä. Levón-instituutin tutkimuksia 105. Vaasan yliopisto, Vaasa.
- Nisula, Leila 2011. *Vuorovaikutuskulttuurin jäsentyminen maahanmuuttajien työllistämismennuksessa*. Akateeminen väitöskirja, Acta Universitatis Lapponiensis 68. Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Rovaniemi.
- Onikki, Tiina 2002. *Mistä mieli merkityksen tutkimukseen? Kognitiivisen kielentutkimuksen merkitysnäkemyksestä*. Teoksessa: Airola, Anu, Heikki J. Koskinen & Veera Mustonen (toim.). *Merkillinen merkitys*. Gaudeamus, Helsinki.
- Payne, Malcolm 2005. *Modern Social Work Theory*. Palgrave McMillan, Basingstoke.
- Pehkonen, Aini 2004. *Kylä kutsuu... Tutkimus tulomuuttoprosesseista maaseudulle*. Siirtolaistutkimuksia A 26. Yliopistopaino, Helsinki.
- Peteri, Virve 2006. *Mediaksi kotiin*. Tutkimus teknologioiden kotouttamisesta. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto, Sociologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tampere.
- Pflug, Jan 2011. *Contextuality and computer-mediated communication: a cross cultural comparison*. *Computers in Human Behavior* 27(1): 131–137.
- Pohjola, Anneli & Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi 2010. *Sosiaalityön, tiedon ja teknologian kohtaamisia*. Teoksessa: Pohjola, Anneli, Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi (toim.). *Sosiaalityö, tieto ja teknologia*. PS-Kustannus, Jyväskylä. 9–20.
- Pugh, Richard & Cheers, Brian 2010. *Rural social work. An international perspective*. University of Bristol. The Policy Press, Bristol.
- Saari, Timo 2011. *Media- ja kommunikaatioteknologiat*. Teoksessa: Oulasvirta, Antti (toim.). *Ihmisen ja tietokoneen vuorovaikutus*. Gaudeamus, Helsinki. 232–256.
- Salminen, Anna-Liisa 2008. *Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävät apuvälineet*. Teoksessa: Haverinen, Riitta & Katja Ilmarinen (toim.): *Hyvinvoinnin arki maaseudulla*. Tekeviä käsiä ja tietoteknologiaa. Maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 3/2008. Maaseutupoliitiikan yhteistyöryhmä, Helsinki. 129–131.
- Sevänen, Erkki 2013. *Taide Luhmannin järjestelmäteoriassa*. Teoksessa: Jalava, Janne (toim.). *Yhteiskunnan järjestelmät*. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus, Helsinki. 236–259.
- Steyaert, Jan & Nick Gould 2009. *Social Work and the Changing Face of the Digital Divide*. *British Journal of Social Work* 39(4): 740–753.
- Strömberg-Jagga, Minna 2010. *Sosiaalityötä ja tasa-arvoa sosiaalitoimen verkkoneuvontaan?* Teoksessa: Pohjola, Anneli, Aino Kääriäinen & Sirpa Kuusisto-Niemi (toim.). *Sosiaalityö, tieto ja teknologia*. PS-Kustannus, Jyväskylä. 131–156.

- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 1999.
- SähköAsL 13/2003. Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 24.1.2003/13.
- Talsi, Noora & Tuuva-Hongisto, Sari 2007. Teknologinen imperatiivi ja paikallinen teknologiapolitiikka. *Tiedepolitiikka* 32(2): 49–56.
- Toivanen, Mia 2006. Sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen kunnissa. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto, Yhdyskuntatieteiden laitos, Tampere.
- Tuottava ja uudistuva Suomi. Digitaalinen agenda vuosille 2011–2020 2010. Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta, Liikenne- ja viestintäministeriö, Vantaa.
- Tuuva, Sari 2003. Tilattuja tarinoita tietotekniikan arjesta. Teoksessa: Talja, Sanna & Sari Tuuva (toim.). *Tietotekniikkasuhteet. Kulttuurinen näkökulma*. Tietolipas 196. SKS, Helsinki. 93–117.
- Uotinen, Johanna 2005. Merkillinen kone. *Informaatioteknologia, kokemus ja kertomus*. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 40. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Uusitalo, Eero 1994. Maaseutupolitiikan keinot. Elinkeinojen edistäminen maaseudun kehittäjäyhteisöissä. *Kunnallisan alan kehittämissäätö*, Helsinki.
- Vaarama, Marja, Eero Siljander, Minna-Liisa Luoma & Satu Meriläinen 2010. Suomalaisten kokemus elämänlaatu nuoruudesta vanhuuteen. Teoksessa: Vaarama, Marja & Pasi Moisio & Sakari Karvonen (toim.). *Suomalaisten hyvinvointi 2010*. Yliopistopaino, Helsinki. 126–149.
- Vienola, Vuokko 1995. Systemiteoriaan pohjautuva kaksivuotinen työnohjaajakoulutus – toimintatutkimuksellinen tapaustutkimus, Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 23. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Virtanen, Mikko J. 2013. Muotoutuva teoria, muotoutuvat tutkimustavat. Teoksessa: Jalava, Janne (toim.) *Yhteiskunnan järjestelmät*. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus, Helsinki. 79–99.
- Voutilainen, Tomi 2006. *Hyvä sähköinen hallinto*. Edita Publishing, Helsinki.
- Vuorinen, Leena 2009. Ikääntyminen Maalaiskylissä. *Sosiaalipoliittikan väitöskirja*, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, yhteiskuntapolitiikan laitos. Päijät-Hämeen ja Itä-Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskus Verso, Lahti.
- Vuoti, Maire 2011. Pohjoissuomalaisten suurten ikäluokkien tulevaisuudenkuvat ikääntymisestäään, hyvinvoinnistaan ja sosiaali- ja terveyspalveluistaan. *Acta Universitatis Ouluensis D* 1114. Oulun yliopisto, Oulu.
- Yhdistyneen Rovaniemen alueiden käytön strategia 2006. *Perusselvitysraportti*. Saatavissa: http://paikkatieto.airix.fi/tietopankki/rovaniemi/julkinen/tekstit/perusselvitysraportti_lopullinen.pdf. [Viitattu 15.10.2012].
- Ylä-Anttila, Tuomas & Jalava, Janne 2013. *Politiikka: funktiojärjestelmä vai joukko historiallisia prosesseja?* Teoksessa: Jalava, Janne (toim.) *Yhteiskunnan järjestelmät*. Niklas Luhmannin ajattelu. Gaudeamus, Helsinki. 279–287.
- Weber, Robert Phillip 1990. *Basic Content Analysis*. Series: Quantitative Applications in the Social Sciences. Volume 49. SAGE Publications, Lontoo.